

OBRANNÁ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY

OBRANNÁ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY

ODPOVĚDNÝ STÁT A SPOLEHLIVÝ SPOJENEC

*„Vojsko v republice a v demokracii má úkol obranný,
má hájit a bránit životy a statky občanstva,
má bránit svobody a všech hodnot kulturních.“*
TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK

Praha 2012

**Vydalo Ministerstvo obrany České republiky
Odbor komunikace a propagace (OKP MO)**

Adresa: Tychonova 1, 160 01 Praha 6

www.army.cz

Do tisku připravilo grafické oddělení OKP MO

Adresa: Rooseveltova 23, 161 05 Praha 6

Odpovědný redaktor: Jaroslav Pajer

Grafická úprava: Libora Schulzová

Dáno do tisku: prosinec 2012

Tisk: VGHMÚř Dobruška

1. vydání

**© Ministerstvo obrany České republiky – OKP MO, 2012
ISBN 978-80-7278-606-0**

OBSAH

A.	ÚVOD	4
B.	VÝCHODISKA PRO ZAJIŠTĚNÍ OBRANY	5
C.	TŘI PILÍŘE OBRANY ČR: STÁT – OZBROJENÉ SÍLY – OBČAN	7
	<i>Pilíř 1</i> – Zodpovědný přístup státu k obraně České republiky a spojeneckým závazkům	7
	<i>Pilíř 2</i> – Akceschopné ozbrojené síly	9
	<i>Pilíř 3</i> – Občanská povinnost k obraně státu	11
D.	REALIZACE	12
E.	ZÁVĚR	12

A. ÚVOD

1. Obranná strategie představuje záměr vlády České republiky k zajištění obrany České republiky v tomto desetiletí. Popisuje základní zásady výstavby a činnosti systému obrany státu, rekapituluje hlavní úkoly ozbrojených sil a aktualizuje politicko-vojenské ambice.
2. Strategie respektuje platné právní předpisy pro zajištění obrany, zejména Ústavu České republiky a další související zákony.¹
3. Strategie vychází z principů, bezpečnostních zájmů a hodnot zformulovaných v *Bezpečnostní strategii České republiky* (2011). Bere v úvahu *Strategickou koncepci NATO* (2010) a příslušné bezpečnostní dokumenty Evropské unie (EU).

¹ Zajištění obrany České republiky se řídí platnými právními předpisy, především ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky; ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky; zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky; zákonem č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání; zákonem č. 220/1999 Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze; zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky; zákonem č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon); zákonem č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii; zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky; zákonem č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství.

B. VÝCHODISKA PRO ZAJIŠTĚNÍ OBRANY

4. Česká republika se z hlediska obrany a bezpečnosti dlouhodobě těší příznivé situaci. Její hranice jsou mezinárodně uznávané a nezpochybnované, má dobré vztahy se všemi svými sousedy a je plnohodnotně integrována do euroatlantických struktur. Aktivní účast v systému kolektivní obrany Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO), podpora rozvoje schopností EU pro zvládání krizí a prohlubování spolupráce s partnerskými zeměmi představují hlavní garance a východiska pro zajištění obrany a posilování bezpečnosti České republiky. Členství v NATO a EU přináší výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti, stejně jako závazek přispívat ke společné obraně a bezpečnosti spojenců.²
5. Česká republika zajišťuje obranu své suverenity a územní celistvosti v rámci společné obrany NATO podle článku 5 Severoatlantické smlouvy.³ Členství v NATO a dalších mezinárodních bezpečnostních organizacích nesnímá z České republiky její prvotní odpovědnost za vlastní obranu. Základním předpokladem pro naplnění zákonných povinností a spojeneckých závazků je budování účinného systému obrany státu a vlastních obranných schopností v souladu s článkem 3 Severoatlantické smlouvy, v němž se spojenci zavazují jednotlivě i společně stálo a účinnou svépomocí a vzájemnou výpomocí udržovat a rozvíjet svoji individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku.
6. Mezinárodní prostředí ovlivňující bezpečnost České republiky a její obranu zůstane i nadále dynamické a komplexní. Bude se vyznačovat převážně nevojenskými, zpravidla asymetrickými hrozbami a prolínáním vnitřní a vnější bezpečnosti. *Bezpečnostní strategie České republiky* neidentifikuje přímé vojenské ohrožení území, občanů či zájmů České republiky a našich spojenců, avšak ani takové ohrožení nevyklučuje. Jakkoliv jsou předpokládány hrozby spíše nevojenského charakteru, jejich dopady mohou vyžadovat použití ozbrojených sil, a to jak v rámci mnohonárodních operací v zahraničí, tak pro podporu civilních orgánů na území České republiky.
7. Dlouhodobě nelze ignorovat podstatný nárůst moderních vojenských schopností a celkového strategického potenciálu některých států například v evropském sousedství a asijsko-pacifickém regionu, jejichž důsledky pro globální stabilitu a euroatlantickou bezpečnost lze zatím jen těžko předvídat.

² Viz *Bezpečnostní strategie České republiky*, odst. 11.

³ Publikována pod č. 66/1999 Sb. Článek č. 5 Severoatlantické smlouvy: „Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru. Každý takový útok a veškerá opatření učiněná v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.“

8. Zároveň nemůžeme v příštím desetiletí vyloučit výskyt náhlých a překvapivých událostí – strategických šoků, a to i v rámci euroatlantického prostoru nebo na jeho periferii, jež mohou přerůst do podoby vážné krize či konfliktu. Mohou vzniknout v důsledku souběhu a koncentrace procesů, které jsou jednotlivě zvládnutelné, společně však tvoří potenciálně výbušnou směs (např. hospodářské otřesy, vyostření sociálních, etnických či náboženských sporů, energetické kolapsy, masová migrace, pandemie, pohromy přírodního či antropogenního původu). V krajním případě nelze zcela vyloučit destabilizaci či ochromení mezinárodních institucí, v jejichž rámci Česká republika definuje svoji bezpečnost a obranu. Situace tohoto druhu by vyžadovala zásadní přehodnocení principů obrany státu.
9. V důsledku posunu těžiště geopolitického zájmu Spojených států amerických (USA) směrem do Asie poroste požadavek, aby Evropané přebírali větší díl odpovědnosti za svou obranu a bezpečnost. Prohlubování rozdílů ve výši obranných investic a nerovnoměrné sdílení odpovědnosti za kolektivní obranu a bezpečnost mezi spojenci oslabuje alianční jednotu a solidaritu. Pro udržení soudržnosti a schopnosti kolektivní vojenské akce bude v NATO kladen větší důraz na společná cvičení (a to včetně scénářů podle článku 5 Severoatlantické smlouvy), intenzivnější zapojování aliančních sil rychlé reakce a jednotek USA rozmístěných v Evropě do těchto cvičení a projekty společného rozvoje vojenských schopností.
10. Ekonomika České republiky a většiny spojenců se bude i v následujících letech potýkat s důsledky hospodářské, finanční a dluhové krize. Tato skutečnost vyžaduje vyšší efektivitu vynakládaných prostředků nezbytných pro dostatečné zabezpečení obranyschopnosti České republiky a racionalizaci organizačních struktur resortu obrany. Přináší to s sebou nevyhnutelně též vyšší míru rizika a související odpovědnosti za případné důsledky nerovnovážného rozvoje spektra vojenských schopností ozbrojených sil České republiky. V této souvislosti nelze podceňovat riziko zdrojové, organizační a personální destabilizace systému zajišťování obrany České republiky, která by vedla ke ztrátě kvality vojenského personálu, úpadku prestiže vojenského povolání, erozi vojenských schopností státu a oslabení věrohodnosti a politické váhy České republiky.
11. Při zajišťování obranných schopností je možné hledat mnohonárodní řešení prostřednictvím iniciativ NATO (tzv. chytrá obrana, *Smart Defence*) a EU (tzv. sdružování a sdílení, *Pooling and Sharing*) – a to zejména v rámci regionální spolupráce, užší koordinací obranného plánování a společného rozvoje vojenských schopností. Mezinárodní iniciativy představují pro Českou republiku příležitost udržet určité vojenské schopnosti; nemohou však nahradit základní zodpovědnost státu za zajištění své obrany a rozvoj vlastního obranného potenciálu.

C. TŘI PILÍŘE OBRANY ČR: STÁT – OZBROJENÉ SÍLY – OBČAN

12. Obrana České republiky je založena na odpovědném přístupu vlády a dalších orgánů veřejné správy k zajištění systému obrany státu, dále na vytváření k tomu potřebných obranných schopností v rámci kolektivní obrany NATO a na zapojení občanů do obranných aktivit v případě vážného ohrožení země.

PILÍŘ 1 – ZODPOVĚDNÝ PŘÍSTUP STÁTU K OBRANĚ ČESKÉ REPUBLIKY A SPOJENECKÝM ZÁVAZKŮM

13. *Obrana území České republiky:* Za zajišťování obrany území našeho státu, jeho demokratického systému, občanů a jejich práv a svobod je odpovědná vláda České republiky. Obrana je zároveň záležitostí všech složek státní správy, územní samosprávy, právnických osob i občanů. Vláda České republiky garantuje, že ozbrojené síly České republiky splňují požadavky pro obranu suverenity a územní celistvosti státu v rámci kolektivní obrany NATO.
14. *Kolektivní obrana:* K zajištění své obrany vytváří Česká republika podmínky pro naplňování požadavků stanovených pro Českou republiku v rámci obranného plánování NATO a zabezpečuje kapacity pro přijetí a podporu sil spojenců na vlastním území. Plánovaná opatření k zajištění obrany státu budou pravidelně ověřována při cvičeních orgánů krizového řízení doma i na mezinárodní úrovni.
15. *Systém obrany státu:* Systém obrany státu je součástí bezpečnostního systému České republiky, který je popsán v *Bezpečnostní strategii České republiky*. Základní funkcí systému obrany státu je příprava, řízení, koordinace a zabezpečování činnosti příslušných orgánů, sil a prostředků při zajišťování obrany České republiky, včetně včasné identifikace a predikce vývoje hrozeb a jejich vyhodnocení. Systém obrany státu je provázán se spojeneckým prostředím. Jeho řízení zabezpečují prezident republiky, Parlament České republiky, vláda se svými pracovními orgány, ministerstva a ostatní ústřední správní úřady. Ministerstvo obrany zodpovídá za proces plánování obrany státu a koordinuje plnění plánovaných opatření. Za stavu ohrožení státu a válečného stavu se vytvářejí zvláštní struktury k zajištění přímého řízení obrany. Hlavním výkonným prvkem systému obrany státu jsou ozbrojené síly. K výkonným prvkům patří i další instituce státní správy a samosprávy a v zákonem vymezeném rozsahu i právnické a fyzické osoby.
16. *Obranné plánování:* Efektivní a účelná výstavba obranných schopností je zajištěna důsledným stanovením priorit v rámci obranného plánování České republiky a obranného plánování NATO.

17. *Zpravodajství:* Aktuální, nezávislé, vícezdrojové a maximálně objektivní zpravodajské informace jsou nezastupitelným prvkem plánování a rozvoje účinného systému obrany státu. Vytvářejí podmínky pro včasné varování před bezpečnostními hrozbami, prevenci jejich realizace a aktivaci systému obrany státu.
18. *Zdroje:* Předvídatelná a adekvátní výše výdajů ze státního rozpočtu na výstavbu obranných kapacit je klíčovým předpokladem pro efektivní, účelné a hospodárné zajištění obrany státu. Vláda stabilizuje minimálně ve střednědobém horizontu rozpočtové podmínky pro zajišťování obrany České republiky. Česká republika se svými zdroji podílí na budování společných schopností pro spojeneckou kolektivní obranu, a to zejména v případě systémů, jejichž pořízení a provozování není ve zdrojových a technických možnostech České republiky (AWACS⁴, AGS⁵, protiraketová obrana aj.).
19. *Obranný průmysl:* Ministerstvo obrany podporuje zachování specificky vojenských a z jiných zdrojů nenahraditelných kapacit průmyslové výroby, výzkumu a vývoje v České republice, a to zejména v rámci státních podniků jím založených. Podpora domácího obranného průmyslu vychází z podstatných bezpečnostních zájmů ČR s cílem zachovat rozvoj klíčových schopností a tradičního know-how českého obranného sektoru a využívat nástrojů mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje a akvizic.
20. *Regionální spolupráce:* Česká republika podporuje bilaterální a multilaterální vztahy v oblasti obrany zejména se sousedními zeměmi a v rámci regionální spolupráce, zejména Visegrádské skupiny. Regionální spolupráce musí přinášet jak zlepšení vojenských schopností, tak finanční úspory.
21. *Komplexní přístup:* Česká republika rozvíjí schopnost spolupráce ozbrojených sil, dalších složek státní správy a civilního sektoru v rámci tzv. komplexního přístupu v operacích na podporu mezinárodního míru a bezpečnosti a civilně-vojenských misí.

⁴ Airborne Warning and Control System, alianční vzdušný systém výstrahy a řízení.

⁵ Alliance Ground Surveillance, systém NATO pro sledování pozemních cílů.

PILÍŘ 2 – AKCESCHOPNÉ OZBROJENÉ SÍLY

22. Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení.⁶ To zahrnuje činnosti související s obranou:
 - a. území České republiky;
 - b. vzdušného prostoru České republiky;
 - c. infrastruktury nezbytné pro obranu státu.
23. V souladu s článkem 5 Severoatlantické smlouvy se ozbrojené síly České republiky rovněž podílejí na přípravě ke kolektivní obraně území spojenců NATO, a to prostřednictvím cvičení, aliančního obranného plánování a účasti v zahraničních operacích.
24. Ozbrojené síly České republiky plní úkoly v rámci integrovaného systému protivzdušné obrany NATO s využitím vlastního nadzvukového letectva.
25. Ozbrojené síly České republiky jsou schopny plnit úkoly samostatně i ve spolupráci se spojenci včetně využití opatření k podpoře ozbrojených sil hostitelskou zemí na území spojenců a poskytnutí této podpory na vlastním území.
26. V zahraničních operacích spolupracují ozbrojené síly České republiky s ozbrojenými silami spojenců na základě mezinárodních smluv a závazků. Mimo území České republiky jsou nasazovány v rámci širšího úsilí mezinárodního společenství a v souladu s principy mezinárodního práva. Jsou schopny účasti v operacích k prosazení, podpoře či udržení míru a misí postkonfliktní stabilizace a rekonstrukce. Příslušníci ozbrojených sil České republiky mohou dále plnit úkoly v rámci humanitárních misí, záchranných a evakuačních akcí a podílet se na dalších civilních operacích a pozorovatelských misích mezinárodních organizací.
27. Jednotky ozbrojených sil České republiky se pravidelně zapojují do pohotovostních uskupení NATO (*NATO Response Force*, NRF) a EU (*EU Battle Group*, EU BG). Vybrané jednotky jsou dlouhodobě přidruženy (afilovány) k mnohonárodním aliančním sborům. Příslušníci Armády České republiky působí ve štábech mnohonárodních velitelství.
28. Ozbrojené síly České republiky mohou podpořit civilní orgány na území státu v rámci integrovaného záchranného systému (IZS), a to zejména při zvládnání následků rozsáhlých živelních pohrom, průmyslových nebo ekologických havárií. V závažných případech ohrožení vnitřní bezpečnosti státu a jeho občanů může Ministerstvo obrany poskytnout síly a prostředky k podpoře a posílení Policie České republiky (PČR). Pro tyto úkoly jsou síly vyčleňovány v nezbytném rozsahu a v závislosti na jejich dostupnosti. V principu mohou být ve prospěch IZS a PČR využitelné veškeré ozbrojené síly České republiky včetně aktivní zálohy.
29. *Politicko-vojenské ambice pro výstavbu ozbrojených sil České republiky* jsou politickým zadáním pro ozbrojené síly České republiky k jejich rozvoji a zajištění zákonných povinností, spojeneckých závazků

⁶ Viz § 9 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.

a případně dalších úkolů. Rozvoj vojenských schopností ozbrojených sil České republiky respektuje závěry *Bílé knihy o obraně* z roku 2011 a je určován kvalitativními a kvantitativními kritérii.

30. Kvalitativní kritéria:

- a. *Jeden soubor sil* pro plnění jak vojenských úkolů, tak i pro podporu civilních orgánů v krizových situacích nevojenského charakteru.
- b. *Účelnost sil* s ohledem na úkoly ozbrojených sil České republiky v rámci systému obrany České republiky a nejpravděpodobnější způsoby jejich použití při zachování schopnosti pružně reagovat v širším spektru činností.
- c. *Efektivita sil* s důrazem na dosažení poměru bojových a výkonných prvků (60 %) vůči podpůrným (40 %) v rámci všech složek ozbrojených sil.
- d. *Modularita sil* umožňující vytvářet na bázi organických jednotek úkolová uskupení odpovídající charakteru činnosti.
- e. *Nasaditelnost sil* a jejich využitelnost pro plnění úkolů ve spojeneckých operacích při současném zvyšování udržitelnosti jednotek v mezinárodních operacích.
- f. *Interoperabilita sil* zajišťující součinnost se spojenci a plnění úkolů v aliančním integrovaném informačním prostředí.
- g. *Specializace sil* v oblastech s vyšší přidanou hodnotou, jako jsou například ochrana proti zbraním hromadného ničení, jednotky pro speciální operace, vojenské zdravotnictví, mnohonárodní logistika a schopnosti vrtulníkového letectva.

31. Kvantitativní kritéria:

- a. Při ozbrojeném konfliktu takového rozsahu, kdy bude ohrožena svrchovanost a územní celistvost České republiky, jsou nasazeny všechny síly a prostředky ozbrojených sil České republiky včetně využití branné povinnosti.
- b. Pro kolektivní obranu podle článku 5 Severoatlantické smlouvy poskytuje Česká republika pozemní a vzdušné síly předurčené k tomuto účelu v rámci obranného plánování NATO, jejichž základ tvoří brigádní úkolové uskupení na bázi mechanizované brigády.
- c. Pro mezinárodní operace ke zvládnutí krizí je Česká republika v závislosti na charakteru situace schopna souběžně nebo postupně vyčlenit:
 - i. praporeční úkolové uskupení pozemních sil, nebo ekvivalent vzdušných sil, s rotací po šesti měsících⁷; v rámci tohoto nasazení jsou ozbrojené síly České republiky schopny poskytnout velitelství pro mnohonárodní úkolové uskupení, a to až po dobu jednoho roku;
 - ii. rotní úkolové uskupení pozemních nebo vzdušných sil s rotací po šesti měsících;
 - iii. uskupení do velikosti odpovídající praporu, která jsou určena do pohotovosti sil rychlé reakce NATO (*NATO Responce Force*) nebo EU (*EU Battle Group*).

⁷ Doba rotace vzdušných sil může být jiná než půl roku.

- d. Česká republika je schopna přispívat i do dalších operací speciálními uskupeními nebo skupinami odborníků, a to například speciálními jednotkami a expertními týmy v oblasti výcviku a vojenského poradenství.⁸

PILÍŘ 3 – OBČANSKÁ POVINNOST K OBRANĚ STÁTU

32. Obrana státu je občanskou povinností a zároveň morálním závazkem. Zákonná povinnost občanů bránit svou vlast nezanikla ani s profesionalizací Armády České republiky. Vláda posiluje vědomí o osobní odpovědnosti občanů k obraně státu.
33. Příprava občanů na obranu státu vyžaduje vzhledem k prolínání vnitřních a vnějších bezpečnostních hrozeb kombinaci vojenských a civilních přístupů. Na tomto principu jsou vytvářena a sjednocována opatření a nástroje krizového plánování.
34. Jedním z opatření přechodu z mírového na válečný stav je mobilizace. Česká republika se na mobilizaci připravuje především koncepčně a udržuje zásoby pouze na nezbytné a minimální úrovni v souladu s principem odložené potřeby. Rozsah, obsah a časový plán opatření k přípravě a provedení mobilizace odpovídají vývoji bezpečnostní situace.
35. Účinným nástrojem pro naplnění práva občanů podílet se v době míru na zajišťování obrany České republiky je institut aktivní zálohy, který zároveň propojuje ozbrojené síly České republiky s veřejností. Příslušníci v aktivní záloze v případě potřeby slouží k doplňování početních stavů vybraných vojenských útvarů.

⁸ Síly a prostředky nezbytné k naplnění politicko-vojenských ambicí popisuje dokument *Struktura a počty ozbrojených sil České republiky v letech 2013–2015*.

D. REALIZACE

36. Obranná strategie České republiky je naplňována prostřednictvím rozhodnutí vlády České republiky a navazujících prováděcích dokumentů v gesci Ministerstva obrany. Na základě této strategie bude aktualizován *Plán obrany České republiky*. Vláda je zpravidla jednou za dva roky informována o realizaci *Obranné strategie České republiky* prostřednictvím *Zprávy o zajištění obrany České republiky*, kterou projednávají též příslušné parlamentní výbory.
37. *Obranná strategie České republiky* bude aktualizována po deseti letech. V případě závažných změn bezpečnostní situace může vláda České republiky rozhodnout o její aktualizaci dříve.
38. Tento dokument nahrazuje *Vojenskou strategii* (2008).

E. ZÁVĚR

39. Zajištění obrany suverenity a územní celistvosti České republiky je základní funkcí státu a povinností vlády. Tuto povinnost sdílí s ostatními orgány státní správy a samosprávy. Obrana vlasti je též občanskou povinností.
40. Příprava na obranu státu a výstavba ozbrojených sil České republiky vycházejí z principů popsaných v této strategii. Akceschopné ozbrojené síly České republiky disponující moderními a interoperabilními vojenskými schopnostmi jsou klíčovým předpokladem účinného systému obrany státu. Jejich rozvoj je provázán a koordinován s ostatními složkami bezpečnostního systému České republiky. Vzhledem k charakteru bezpečnostních hrozeb a spojeneckým závazkům obrana České republiky nekončí na hranicích našeho státu; je plánována v aliančním rámci. Vláda vynakládá dostatečné zdroje pro posilování obranyschopnosti naší země. Česká republika tak i nadále zůstává suverénním a odpovědným státem a spolehlivým spojencem v dynamickém bezpečnostním prostředí 21. století.

Obrannou strategii České republiky vláda projednala a schválila dne 26. září 2012, usnesením č. 699.